

«СТУПЕНІ АКЦІОНАЛЬНОСТІ» ТА ЇХНЯ ВЕРИФІКАЦІЯ У ДІЄСЛІВНИХ МОЛОДІЖНИХ СОЦІОЛЕКТАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Капранов Ян Васильович,

доктор філологічних наук, професор,
доцент факультету гуманітарних наук та образотворчого мистецтва
Економіко-гуманітарного університету у Варшаві (Польща)
ORCID ID: 0000-0003-2915-038X
Researcher ID: Q-8138-2017
Scopus: 57201493699

Черкас Олександр Олександрович,

здобувач ступеня доктора філософії
кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови
Київського національного лінгвістичного університету
ORCID ID: 0009-0005-5957-4919

У статті досліджуються молодіжний соціолект української мови (МСУМ) та його дієслівні характеристики, зокрема акціональність. МСУМ включає аргот, жаргон, просторіччя і сленг, що виконують специфічні функції у комунікації молоді. Автори розглядають важливість МСУМ як інструменту самоідентифікації та соціальної інтеграції молоді, відзначаючи його динамічність та адаптивність. Особливу увагу приділено дієсловам, які є центральними носіями дії та стану в МСУМ, маркерами експресивності, емоційності та оцінних значень. Розглядаються план вираження і план змісту дієслівних молодіжних соціолектів, зокрема специфічна вимова, використання дієслівних неологізмів та різноманітні синтаксичні конструкції.

Важливим аспектом дослідження є акціональність, яка займає центральне місце в аспектології. Акціональність описує внутрішню темпоральну структуру ситуацій, визначену семантикою дієслівних лексем та фраз, і відрізняється від граматичного аспекту. Автори підкреслюють взаємозв'язок між аспектом та акціональністю, що характерно для багатьох мов, включаючи українську.

Запропоновано класифікацію акціональних типів, яка охоплює стативи, ателічні процеси, телічні процеси та евентиви. Ця класифікація базується на параметрах динамічності, телічності та тривалості, що дає змогу аналізувати акціональність шляхом поділу дієслівних молодіжних соціолектів на граничні та неграничні. Для верифікації ступенів акціональності рекомендовано використання корпусного підходу.

Частота вживання дієслів є основним показником для визначення ступеня акціональності. Застосування корпусної лінгвістики дає змогу виявляти та аналізувати мовні патерни, що сприяє глибшому розумінню структури та функціонування мови. Пропонується дослідити вплив МСУМ на розвиток сучасної української мови, зокрема на її граматичні та лексичні особливості. Дослідження може стати основою для подальших лінгвістичних студій.

Ключові слова: молодіжний соціолект, українська мова, акціональність, дієслова, аргот, жаргон, просторіччя, сленг, лексика, корпусна лінгвістика.

Kapranov Yan, Cherkas Oleksandr. «Degrees of Actionality» and their verification in verbal youth sociolects of modern Ukrainian

The article investigates the youth sociolect of the Ukrainian language (YSU) and its verbal characteristics, particularly actionality. YSU includes argot, jargon, colloquial speech, and slang, which perform specific functions in youth communication. The authors examine the importance of YSU as a tool for self-identification and social integration of youth, noting its dynamism and adaptability. Special attention is given to verbs, central carriers of action and state in YSU, markers of expressiveness, emotionality, and evaluative meanings. The expression and content plan of verbal youth sociolects is considered, including specific pronunciation, verbal neologisms, and various syntactic constructions.

Actionality is an essential aspect of the study and occupies a central place in aspectology. Actionality describes the internal temporal structure of situations defined by the semantics of verbal lexemes and phrases and differs from the grammatical aspect. The authors emphasize the interconnection between aspect and actionality, characteristic of many languages, including Ukrainian.

A classification of actional types is proposed, encompassing statives, atelic processes, telic processes, and eventives. This classification is based on dynamism, telicity, and duration parameters, allowing the analysis of actionality by dividing verbal youth sociolects into bounded and unbounded. A corpus approach is recommended to verify degrees of actionality.

The frequency of verb usage is the leading indicator for determining the degree of actionality. The application of corpus linguistics enables the identification and analysis of linguistic patterns, contributing to a deeper understanding of the structure and functioning of the language. It is proposed that the impact of YSU on the development of the modern Ukrainian language, particularly its grammatical and lexical features, be investigated. The study may serve as a foundation for further linguistic research.

Key words: youth sociolect, Ukrainian language, actionality, verbs, argot, jargon, colloquial speech, slang, lexicon, corpus linguistics.

Вступ. Унікальність *молодіжного соціолекту* на сучасному етапі розвитку лінгвістичних студій продовжує приваблювати як *іноземних* [30; 40–42], так і *українських* [1; 3; 11; 19] дослідників, які намагалися описати і науково сформулювати форму та зміст ідентичності та самовираження молоді різного періоду часу, які не лише виділяють себе з-поміж інших, а й підкреслюють свою приналежність до певних соціальних груп або спільнот, субкультур тощо.

У царині українського мовознавства *молодіжний соціолект української мови* (далі – МСУМ) перебував у центрі уваги О. Александрової [1], О. Кондратюка [11], С. Мартоса [16], М. Руденко [19] та ін. Така зацікавленість МСУМ демонструє не просто його динамічність та адаптивність до нових трендів, а знову підкреслює культурні, соціальні та технологічні зміни, які нині відбуваються у світі.

Для того щоб переконатися у цьому повністю, необхідно звернутися безпосередньо до прикладів, у яких ужито дієслова з характеристиками МСУМ, або *дієслівних молодіжних соціолектів української мови* (далі – ДМСУМ). Така позиція підтверджується нещодавно розміщеною в Інтернеті книгою *The Event Argument and the Semantics of Verbs*, у якій А. Кратцер формулює одне з найамбітніших завдань у *галузі семантики мовних виразів*, що описують властивості ситуацій та їхніх учасників, котрі коли-небудь ставилися на обговорення. Уже на початку Розділу 1 *Verb meanings and argument structure* дослідниця пише, що «коли діти засвоюють значення дієслова, вони усвідомлюють, які стани та події описує це дієслово» (англ. *when children have acquired the meaning of a verb, they know the possible states or events it describes*).

Мета статті полягає у визначенні поняття «ступені акціональності» та принципів їх верифікації у дієслівних молодіжних соціолектах сучасної української мови.

Матеріали та методи. У статті використано письмові та усні джерела, які відображають уживання дієслів у молодіжних соціолектах. Це включає художні твори, словники сленгу, записи розмов та матеріали з Інтернет-джерел, таких як соціальні мережі та форуми. До вибірки увійшли приклади з різних регіонів України, щоб урахувати регіональні варіації соціолектів.

Для досягнення мети дослідження було застосовано такі методи: (а) *корпусний аналіз*, який допоміг під час збору текстових даних із різних джерел, їх аналіз із використанням спеціалізованих програм для лінгвістичного аналізу; частотність використання дієслів у контекстах, характерних для молодіжного соціолекту, визначалася за допомогою нормалізації частотних підрахунків та логарифмічних перетворень; (б) *семантичний аналіз*, що допоміг визначити значення дієслівних лексем та їхніх семантичних характеристик у контексті, а також дав змогу ідентифікувати акціональні ознаки, такі як динамічність, тривалість та граничність; (в) *контент-аналіз* як аналіз змісту текстових джерел для виявлення специфічних мовних патернів та функцій дієслів у молодіжному соціолекті; (г) *метод спостереження*, що дав змогу зібрати емпіричні дані через без-

посереднє спостереження за мовленнєвими практиками молоді у природних умовах; (г) метод анкетування, що допоміг провести анкетування серед молоді для збору даних про використання дієслів у їх повсякденному мовленні.

Результати. Молодіжний соціолект у теоретичній лінгвістиці: різновиди й характеристики

Соціальна діалектологія є важливим напрямом вивчення мовних варіантів, що розвивалися внаслідок диференціації суспільства. Як зазначає О. Бугера, визначити точний час виникнення соціолектів важко через запізнення їх фіксації у письмових джерелах. Соціальні діалекти, такі як солдатський жаргон, шкільний жаргон, кримінальний жаргон, арго хіпі, студентський сленг та ін., відображають мовні особливості певних соціальних груп [5, с. 31].

Узагалі поняття «соціолект» увійшло до лінгвістики в II пол. XX ст. У соціолінгвістиці соціолект трактується як «сукупність мовних особливостей, властивих будь-якій соціальній групі: професійній, становій, віковій і т. ін. у межах тієї чи іншої підсистеми національної мови» [11, с. 27]. Соціолекти задовольняють комунікативні потреби соціально обмежених груп людей, хоча вони не представляють цілісних систем комунікації. Соціолекти можуть бути словниковими та граматичними, і зазвичай вони майже не відрізняються від характерної бази для певної національної мови [11, с. 27].

Наприкінці XX – початку XXI ст. актуалізується поняття «молодіжний соціолект», зумовлене вимогою вивчення мови в тісному взаємозв'язку з особистістю, її діяльністю, інтересами, світоглядом та мисленням. Причому зацікавленість дослідників мовою молоді пояснюють ще й тим, що такий соціолект символізує певну свободу людини та постійно оновлюється новими лексемами, які набувають нового значення. Проблема молодіжного соціолекту привернула увагу багатьох мовознавців, зокрема О. Александрової, Р. Боднар, С. Дмитрієва, О. Козко, О. Кондратюк, М. Руденко та ін. О. Козко зазначала, що нові лексичні одиниці молодіжного соціолекту створюються переважно засобами та за словотворчими моделями літературної мови, перекладаючи їхнє значення метафорично та метонімічно [10, с. 167–168].

О. Александрова зауважувала, що молодіжне мовлення сьогодні спостерігається навіть у дітей дев'яти років, що зумовлено акселерацією, яка є розповсюдженим явищем стрімкого розвитку дітей [1, с. 4–5]. Науковиця також підкреслює, що мовні звороти молоді починають використовувати всі верстви населення незалежно від професійного та соціального становища. К. Нужна визначає *молодіжний соціолект* як особливу підсистему національної мови, що функціонує у процесі комунікації та має знижений, оцінний характер лексики [17, с. 7].

Сьогодні молодіжний соціолект характеризується *емоційно-експресивною забарвленістю*, основними функціями якого є *номінативна, оцінна, світоглядна, творча, упізнавальна* та ін. Основний тезаурус молодіжної мови становлять модифікації літературних слів,

проте така мова має «закритий» характер, що зумовлює використання кодових символів та прагнення індивідумів вирізнитися з-поміж інших. Специфічні конструкції молодіжної мови служать для відокремлення «наших» від «чужих», тобто тих, хто не належить до молодіжної групи, та для кодування інформації від батьків та інших дорослих осіб [18].

В. Поліщук зазначає, що вікова група від 12–13 до 25–30 років належить до молоді [18]. Вікова, гендерна та соціальна неоднорідність впливає на формування молодіжного соціолекту, де особливу роль відіграють такі чинники, як *емоційність, прагнення до незалежності, соціальна залежність, важливість емоційних стосунків, розвиток абстрактного мислення* та ін. Наприклад, у середній школі мовлення, поведінка хлопців і дівчат є дуже схожими, проте у старшій школі дівчата починають проявляти більшу жіночність [18]. Мовлення студентства відрізняється від мовлення робітників через використання специфічної лексики, пов'язаної з навчанням або професійною діяльністю.

Здобутки сучасної лінгвістики дають змогу осмислити феномен молодіжного соціолекту, хоча поняття соціолекту включає різні форми мови, серед яких – *арго, жаргон, просторіччя, сленг* [1; 2; 4; 9; 14; 19]. Сьогодні існує велика кількість наукових праць, присвячених аналізу соціолекту в художніх творах та лексикографічних працях. До прикладу, словник сленгізмів М. Грабового, словник С. Пиркало та багато ін. Розглянемо кожний окремий тип молодіжного соціолекту нижче.

Арго залишається однією з найдавніших форм мовної й соціальної інтеграції певної групи, її кодовою ознакою, паролем, що формує певне коло і дає відчуття співтовариства [12, с. 11]. Арго є закритою системою, призначеною лише для вузького кола користувачів. Арго служить для відмежування членів групи від решти суспільства та забезпечує міцний об'єднувальний чинник усередині групи. Він виконує соціально-символічну та експресивну функції, що дає змогу представникам групи відчувати спільність і належність до певного колективу [12, с. 13].

Жаргон – це розмовне, експресивно забарвлене мовлення окремих соціальних груп, об'єднаних за професійною, віковою кримінальністю або за ознакою інтересів [12, с. 18]. Жаргон характеризується напівзакритістю системи та відомістю необхідної частини мовного коду лише представникам певної групи [21, с. 234], а також служить для вираження емоційного, гумористично-іронічного ставлення до предмета мовлення та для свідчення соціальної належності мовця [12, с. 18].

Просторіччя – різновид нелітературної мови, що містить елементи мовлення, які не відповідають чи відхиляються від норм літературної мови, але є зрозумілими для широкого загалу. Воно показує повсюдне мовлення людей із різних соціальних груп та відзначається меншою формальністю, експресивністю і часто розмовною простотою. Просторіччя включає як граматичні, так і лексичні відхилення від літературних норм, використовується для вираження емоцій, створення гумору або зниження офіційного тону розмов. Просто-

річчя відіграє важливу роль у мові, оскільки воно відображає реальний стан суспільства та його мовленнєві вподобання. Наприклад, в українській мові часто використовуються такі просторічні вирази, як *чувак* замість *людина* або *робити фігню* замість *займатися нісенітницею* [6, с. 46]. Такий тип мови часто використовується в неформальних розмовах, у соціальних мережах, блогах та на інших платформах, де важливі швидкість та легкість спілкування [13, с. 80]. Використання просторіччя може також мати значний соціокультурний аспект. Воно може відображати належність до певної групи або культурного контексту, а також слугувати інструментом для встановлення менш формальних або більш довірливих стосунків між людьми [20, с. 36]. Як правило, просторіччя може впливати на розвиток мови, адаптуючи її до нових реалій та змінюючи її зсередини [24, с. 111]. Водночас надмірне використання просторіччя в академічних або офіційних контекстах може негативно впливати на сприйняття мовця та знижувати загальний рівень мовної культури [15, с. 91].

Сленг – це відносно стійка мовна мікросистема, яка має яскраво виражений емоційний вокабуляр та часто являє собою насміх над естетичними, етичними, мовними, соціальними та іншими умовностями [21, с. 249]. На відміну від арго він є відкритою системою, обмеженою віковими рамками. Сленг використовується для реалізації експресивних, евфемістичних, корпоративних, оцінних та пейоративних функцій [11, с. 26; 16, с. 8]. Він дає змогу молоді швидше доносити свою думку чи позицію, а також реалізувати потребу сепарації від старшого покоління.

Отже, як бачимо, *молодіжний соціолект* представлений різними формами мовних утворень, серед яких – арго, жаргон, просторіччя та сленг, кожний із яких виконує специфічні функції в комунікації молоді, як правило, віком від 12–13 до 25–30 років (за В. Поліщук). Причому якщо арго характеризується закритістю та соціально-символічною функцією, жаргон – напівзакритістю, то сленг і просторіччя – відкритістю системи. Такі різновиди молодіжного соціолекту відіграють важливу роль у самоідентифікації та самореалізації молодих людей, сприяючи їх відокремленню від інших соціальних груп та формуванню власної мовної ідентичності.

Дієслівний молодіжний соціолект сучасної української мови в контексті його плану вираження і плану змісту

Цікавим залишається той факт, що дієслова займають центральне місце в структурі молодіжного соціолекту, оскільки вони є основними носіями *дії* та *стану*, що передають основний зміст висловлювань [12; 17 та ін.]. Вони можуть відображати експресивні, емоційні, оцінні та інші значення, необхідні для комунікації серед молоді.

У цьому контексті варто звернути увагу на план вираження і план змісту дієслівних молодіжних соціолектів, які доповнюють один одного.

Дієслівні молодіжні соціолекти часто відрізняються специфічною вимовою, що відображає мовлен-

неві звички молоді. Наприклад, зміна наголосу, скорочення слів або спрощення фонетичної структури дієслів можуть слугувати засобом підкреслення неформальності та приналежності до певної соціальної групи. Ба більше, молодіжний соціолект характеризується активним використанням дієслівних неологізмів, що утворюються за допомогою афіксації, конверсії та інших словотворчих процесів. Наприклад, дієслова можуть утворюватися від іменників, прикметників або інших частин мови шляхом додавання відповідних суфіксів і префіксів. Цей процес є динамічним та відображає інноваційний характер молодіжної мови [10, с. 167–168]. Синтаксичні конструкції з дієсловами в молодіжному соціолекті можуть бути дещо спрощеними або, навпаки, складними, що і відображає стиль спілкування та прагнення до експресивності. Наприклад, поширеним є використання еліпсису, коли частина речення опускається, що робить мовлення більш динамічним та швидким.

Що стосується плану змісту дієслівного молодіжного соціолекту, то тут варто назвати його основні функції. Дієслівний молодіжний соціолект часто має значне *емоційне* та *оцінне навантаження*. Він може виражати захоплення, зневагу, радість, обурення та інші емоції. Наприклад, такі дієслова, як «запалити», «зафанатити», «зашкваритися», мають яскраво виражене емоційне забарвлення. Молодіжний соціолект постійно оновлюється новими дієсловами, які часто є результатом мовних ігор та креативного підходу до мови. Це відображає інноваційність та динамічність молодіжної культури. Наприклад, дієслова, утворені шляхом комбінування різних частин слів або запозичень з інших мов, є характерними для цього соціолекту [1, с. 4–5; 19, с. 131]. Дієслівний молодіжний соціолект також виконує *соціально-символічну функцію*, відображаючи належність мовця до певної групи та допомагаючи встановлювати і підтримувати соціальні зв'язки. Використання специфічних дієслівних форм може свідчити про приналежність до молодіжної субкультури, а також бути засобом відокремлення «своїх» від «чужих» [12, с. 18; 21, с. 234].

Дієслова відіграють центральну роль у молодіжному соціолекті, будучи основними носіями дії та стану. Вони відображають експресивні, емоційні та оцінні значення, що важливо для комунікації серед молоді. Характерними рисами є специфічна вимова, активне використання неологізмів та різноманітні синтаксичні конструкції. Дієслова в молодіжному соціолекті виконують емоційну, оцінну та соціально-символічну функції, сприяючи ідентифікації та взаємодії усередині молодіжних груп.

Акціональність як ключове поняття аспектології

Акціональність є одним із центральних понять аспектології, яке поряд з аспектом аналізується для розкриття внутрішньої темпоральної структури ситуацій, описаних дієсловами. Поняття акціональності, або «акціонсарту» (Aktionsart), часто розглядається як «лексичний аспект» або «ситуаційний тип». Це поняття описує внутрішню темпоральну структуру ситуацій, яка детермінована семантикою дієслівних лексем та дієслівних фраз [46, с. 535].

На відміну від аспекту, який є граматичною категорією, акціональність – це більшою мірою лексична або лексико-граматична категорія, яка тісно пов'язана зі значенням дієслівної лексеми [31, с. 31]. Обидві категорії виражають внутрішню темпоральну структуру ситуацій: *аспект* відображає позицію мовця на ситуацію, тоді як *акціональність* указує на внутрішню організацію дії незалежно від граматичних маркерів. Ідея розмежування аспекту та акціональності, вперше запропонована шведським славістом С. Агрелем (Agrell, 1908), стала загальноновизнаною в лінгвістиці. Проте у деяких дослідженнях їх розглядають під єдиним терміном «аспект» із диференціацією на суб'єктивний та об'єктивний або ж без такої диференціації [31–36].

Аспект і акціональність, незважаючи на їх автономність, є взаємопов'язаними і взаємозалежними поняттями. Це характерно не лише для мов з аспектуальною морфологією (наприклад, для слов'янських, угро-фінських), а й для мов, де аспектуальні протиставлення виражаються за допомогою флексій (наприклад, для германських, романських мов). Аспект залежить від внутрішньої будови ситуації, що пояснює, чому деякі дієслова у певних мовах обмежені у своїх аспектах [38].

Сьогодні *акціональність* має два основні трактування: якщо у вузькому значенні *акціональність* розглядається як аналог аспекту на лексичному рівні, характеризує дієслова в термінах «ателічність»/«телічність» [39; 44], то широке трактування *акціональності* охоплює додаткові семантичні ознаки, такі як динамічність та тривалість [26; 31; 38]. Важливо також зазначити, що граничність/неграничність є важливим аспектом акціональності. Це поняття вказує на наявність або відсутність у дії внутрішньої межі, досягнення якої означає завершення дії. Граничність визначається семантикою дієслова і належить до явищ «прихованої граматики» [40].

Ступені акціональності та способи їх верифікації у дієслівних молодіжних соціолектах сучасної української мови

На сучасному етапі розвитку соціальної діалектології української мови постає потреба у визначенні, з одного боку, ступенів акціональності дієслівних молодіжних соціолектах сучасної української мови, а з іншого – способів для їх верифікації.

Перед тим як розглянути ступені акціональності дієслівних молодіжних соціолектах сучасної української мови, насамперед варто звернути увагу на їх поділ. Як правило, акціональність можна розглядати через поділ дієслівних молодіжних соціолектів на *граничні* та *неграничні*: якщо граничний ДМСУМ позначають ситуації з внутрішньою межею, після якої дія завершена, наприклад *вишитися* (жаргон), *прикидатися* (просторіччя), неграничний ДМСУМ не має такої внутрішньої межі, наприклад *балакати* (просторіччя), *тусуватися* (сленг).

До граничного ДМСУМ належать: (а) ДМСУМ спрямованої дії: *впилятися* (жаргон), *забомбити* (арго), *запарити* (жаргон); (б) трансформативний ДМСУМ: *втохатися* (просторіччя), *заплити* (сленг); (в)

ДМСУМ початкової або кінцевої фази дії: *відвалити* (жаргон), *запилити* (сленг), *зафрендитися* (сленг).

До неграничного ДМСУМ можна віднести: (а) ДМСУМ буття: *бути* (просторіччя), *валятися* (сленг), *жити* (просторіччя); (б) статичний ДМСУМ: *володіти* (просторіччя), *любити* (просторіччя), *мати* (просторіччя); (в) динамічний ДМСУМ: *вквалувати* (жаргон), *гратися* (просторіччя); (г) ДМСУМ різноспрямованого руху: *бродити* (просторіччя), *шаритися* (жаргон), *шастати* (сленг).

Акціональні ознаки можуть змінюватися залежно від контексту. Наприклад, ДМСУМ *шаритися* (жаргон) в одному контексті може бути неграничним, а в іншому – граничним, залежно від наявності або відсутності вказівки на напрямок руху. Подібно ДМСУМ *ковтати* (жаргон) у контексті з прямим додатком може бути граничним, а у загальному контексті – неграничним. Граматичні форми також впливають на акціональність ДМСУМ. Наприклад, граничний ДМСУМ *вписатися* (жаргон) у пасивній формі може набувати значення «бути вписаним», що зближує його з неграничними дієсловами. З огляду на змінність акціональних ознак, залежно від контексту доцільно розглядати акціональність не на рівні дієслівних лексем, а на рівні предикатів. При цьому актуальна граничність може розглядатися як частковий випадок телічності, а неграничний ДМСУМ може бути телічним залежно від контексту [46, с. 540].

Класифікація акціональних типів, запропонована З. Вендлером, включає стативи, ателічні процеси, телічні процеси та евентиви. Ця класифікація базується на параметрах динамічності, телічності та тривалості:

Стативи: нединамічні, нетелічні, тривалі.

Ателічні процеси: динамічні, нетелічні, тривалі.

Телічні процеси: динамічні, телічні, тривалі.

Евентуали: динамічні, телічні, миттєві.

Співвідношення між аспектом і акціональністю може трактуватися по-різному залежно від підходу. Г.-Ю. Зассе виділяє два підходи: якщо *аспектуально-орієнтований* акцентує увагу на граматичній категорії аспекту (Koschmieder, Dahl, Comrie), то *акціонально-орієнтований* фокусується на акціональних характеристиках предикатів (Jespersen, Vendler, Dowty) [44]. Двокомпонентна теорія аспекту розглядає аспект і акціональність як рівноправні компоненти аспектуальності. Цей підхід розмежує граматичні аспектуальні значення (темпоральні ракурси) та акціональні значення предикатів (ситуаційний тип) [48; 49; 28; 29]. У межах цієї теорії передбачаються два етапи: вибір типу предиката (ситуаційний тип) та вибір конкретної видочасової форми (ракурсу).

Зазначена вище класифікація акціональних типів актуалізує поняття «ступінь акціональності» як показника прояву одного з акціональних типів (наприклад, граничних чи неграничних) у межах дієслівних молодіжних соціолектів, тобто аргю, жаргону, просторіччя або сленгу. Окрім того, вибір поняття «ступінь» є не випадковим, а вимушеним, адже позначає «порівняльну величину, що характеризує розмір, інтенсивність чого-небудь» [23, с. 806].

Інша проблема – це визначення способів, які допоможуть здійснити верифікацію ступенів акціональності ДМСУМ у межах того чи іншого акціонального типу. Припускаємо, що частотність використання молоддю в повсякденному житті може бути індикатором визначення того чи іншого ступеню (наприклад, більший прояв чи менший). Так, наприклад, зібравши велику кількість контекстів молоді, можна здійснити верифікацію за допомогою корпусного підходу.

Загалом частотність у корпусній лінгвістиці є однією з основних статистичних характеристик, яка використовується для виявлення варіативності мови та аналізу лінгвістичних явищ. Частотні списки слів дають змогу дослідникам ідентифікувати ключові слова, вивчати поширеність граматичних структур та виявляти типові мовні патерни. Одним з основних методологічних підходів є нормалізація частотних підрахунків, що дає змогу коректно порівнювати дані з текстів різної довжини. Це досягається шляхом ділення сирих частотних значень на кількість слів у тексті та множення на певну основу для нормалізації. Наприклад, Біблія була проаналізована з використанням нормалізованих частот для визначення порівняльної частоти модальних дієслів у різних книгах [27].

Дослідження частотності також використовує логарифмічне перетворення для більш реалістичного моделювання та інтуїтивної оцінки частотних значень. Логарифмічна шкала надає перевагу під час візуалізації даних, оскільки дає змогу більш точно відображати відносні розміри значень [47].

Основні праці у цій галузі включають роботу Леєча, Рейсона та Вілсона (2001), які аналізували частотність слів на основі Британського національного корпусу, та книгу Corpus Linguistics від Biber, Conrad і Reppen (1998), де розглядаються методологічні аспекти нормалізації частотних підрахунків.

Таким чином, частотність є ключовим елементом корпусної лінгвістики, який дає змогу виявляти й аналізувати мовні патерни, що сприяє глибшому розумінню структури та функціонування мови.

Висновки. Проведений аналіз дав підстави визначити поняття «ступінь акціональності» та принципи їх верифікації у дієслівних молодіжних соціолектах сучасної української мови.

Молодіжний соціолект представлений різними формами мовних утворень, серед яких – аргю, жаргон, просторіччя та сленг, кожний із яких виконує специфічні функції у комунікації молоді, як правило, віком від 12–13 до 25–30 років (за В. Поліщук). Водночас якщо аргю характеризується закритістю та соціально-символічною функцією, жаргон – напівзакритістю, то сленг й просторіччя – відкритістю системи. Такі різновиди молодіжного соціолекту відіграють важливу роль у самоідентифікації та самореалізації молодих людей, сприяючи їх відокремленню від інших соціальних груп та формуванню власної мовної ідентичності.

Дієслова відіграють центральну роль у молодіжному соціолекті, будучи основними носіями дії та стану. Вони відображають експресивні, емоційні та оцінні

значення, що важливо для комунікації серед молоді. Характерними рисами є специфічна вимова, активне використання неологізмів та різноманітні синтаксичні конструкції. Дієслова в молодіжному соціолекті виконують емоційну, оцінну та соціально-символічну функції, сприяючи ідентифікації та взаємодії усередині молодіжних груп.

Акціональність є центральним поняттям аспектології, що аналізується поряд з аспектом для розкриття внутрішньої темпоральної структури ситуацій, описаних дієсловами. Вона визначається як «лексичний аспект» або «ситуаційний тип» і вказує на внутрішню організацію дії залежно від семантики дієслівних лексем та фраз. На відміну від граматичного аспекту акціональність є лексико-граматичною категорією. Ідея розмежування аспекту та акціональності, запропонована С. Агрелем, отримала визнання у лінгві-

стиці, хоча іноді їх розглядають під єдиним терміном із диференціацією на суб'єктивний та об'єктивний аспекти. Незважаючи на автономність, обидва поняття взаємопов'язані та взаємозалежні, що характерно для багатьох мов.

Визначення ступенів акціональності в дієслівних молодіжних соціолектах сучасної української мови включає поділ на граничні та неграничні дієслова. Граничні дієслова позначають ситуації з внутрішньою межею, після якої дія завершена, тоді як неграничні дієслова не мають такої межі. Для верифікації ступенів акціональності може бути використаний корпусний підхід, що дає змогу дослідникам збирати й аналізувати контексти використання дієслів серед молоді. Частотність уживання є ключовим індикатором для визначення ступеня акціональності, сприяючи більш точному аналізу та розумінню мовних патернів.

Література:

1. Александрова О. Молодіжний соціолект як лінгвістичний феномен. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського. Лінгвістичні науки*. 2014. № 19. С. 3–11.
2. Ансімова А.І. Актуалізація концепту «Людина» в мовній картині молодіжного сленгу. 2008. http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Aia/2008.pdf
3. Балабін В.В. *Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу* : монографія. Київ : Логос, 2002.
4. Бей Х.С. Вплив англіцизмів на формування польського молодіжного соціолекту. *Сучасні напрямки лінгвістичних досліджень міжкультурної комунікації та методика викладання іноземних мов*. 2012. С. 17–21.
5. Бугера О.А. Соціальні діалектизми: історія розвитку та теоретичного опрацювання. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2011. № 6(2). С. 30–38. <https://journal.kdpu.edu.ua/filstd/article/view/729/728>
6. Головка О. Сучасне українське просторіччя. *Мовознавчий журнал*. 2017. № 23(1). С. 45–59.
7. Грабовий М. Український молодіжний сленг: сучасна картина світу. Київ ; Умань : ПП Жовтий, 2010.
8. Дмитрієв С.В. Місце сленгових номінацій особи у лексико-семантичній парадигмі української лінгвоствідомості. *Слов'янський збірник*. 2019. Вип. 23. С. 31–41.
9. Карпенко А.М. Молодіжний сленг як спосіб вербалізації буття. http://eprints.oa.edu.ua/437/1/2_09_5.pdf
10. Козко О. Молодіжний соціолект та його мовні особливості. *Актуальні питання іноземної філології*. № 10. С. 164–170.
11. Кондратюк О. Молодіжний сленг як мовне явище. *Незалежний культурологічний часопис*. 2005. Вип. 38. С. 24–31.
12. Словник сучасного українського сленгу / упоряд. Т.М. Кондратюк. Харків : Фоліо, 2006.
13. Коваль Н. Використання просторіччя в соціальних мережах: аналіз і тенденції. *Соціальні комунікації*. 2019. № 12(3). С. 78–89.
14. Космеда Т., Осіпова Т., Сліпецька В. Зміни в комунікації та мовомисленні українців в епоху коронавірусної пандемії: інноваційна креативність. *Theoria et Historia Scientiarum*. 2021. Вип. 18. С. 27–47.
15. Литвиненко М. Просторіччя в академічному середовищі: ризики та перспективи. *Наукові записки*. 2016. № 21(2). С. 89–97.
16. Мартос С.А. Молодіжний сленг у мовленнєвій структурі м. Херсона : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Луганськ, 2006.
17. Нужна К. Соціолінгвістичні особливості молодіжного мовлення Франції : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.05. Київ, 2015.
18. Поліщук В.М. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник. 4-е вид., стер. Суми : Університетська книга, 2019.
19. Руденко М.Ю. Сучасний молодіжний соціолект: тенденції розвитку та характерні риси. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2022. № 58. С. 130–139.
20. Савченко В. Соціокультурні аспекти просторіччя в українській мові. *Культура і сучасність*. 2020. № 15(2). С. 34–48.
21. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг. Соціальна диференціація української мови : монографія. Київ : Критика, 2005.
22. Ставицька Л. Український жаргон: словник. Київ : Фоліо, 2005.
23. Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. І.К. Білодід (гол.) та ін. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Т. 10: Т–Ф, 1979.
24. Ткаченко Л. Вплив просторіччя на розвиток української мови. *Лінгвістичні студії*. 2018. № 29(4). С. 102–115.
25. Agrell, S. *Aspekte und Aktionsarten im Slavischen*. Lund, 1908.

26. Bertinetto, P.M., & Delfino, D. Aspect vs. Actionality: Why they should be kept apart. In Ö. Dahl (Ed.), *Tense and Aspect in the Languages of Europe* (pp. 189–225). Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 2000.
27. Biber, D., Conrad, S., & Reppen, R. *Corpus Linguistics: Investigating Language Structure and Use*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998.
28. Breu, W. Interactions between lexical, temporal, and aspectual meanings. *Studies in Language*, 1994, 18(1), 23–44.
29. Breu, W. Zur Position des Slavischen in einer Typologie des Verbalaspekts (Form, Funktion, Ebenenhierarchie und lexikalische Interaktion). In W. Breu (Hrsg.), *Probleme der Interaktion von Lexik und Aspekt (ILA)* (S. 21–54). Tübingen: Niemeyer, 2000.
30. Budiasa, I.G., & Savitri, P.W. The Effect of Indonesian Youtuber's and Vlogger's Register on Young Generation Behavior. *Lingual*, 2020, 9(1), 1–7.
31. Comrie, B. *Aspect*. Cambridge: Cambridge University Press, 1976.
32. García Hernández, B. *Estudios de gramática funcional del español*. Madrid, 1976.
33. Gvozdanović, J. Perfective and Imperfective Aspect. In R. I. Binnick (Ed.), *The Oxford Handbook of Tense and Aspect* (pp. 781–802). Oxford: Oxford University Press, 2012.
34. Hermann, E. *Ergänzungsfragen und ergänzende Nebensätze im Deutschen*. Heidelberg: Winter, 1927.
35. Jacobsohn, H. [Wackernagel J. Vorlesungen über Syntax mit besonderer Berücksichtigung von Griechische, Lateinisch und Deutsch, erste Reihe und zweite Reihe. Basel: Verlag Emil Birkhäuser & Co]. *Gnomon. Kritische Zeitschrift für die gesammte klassische Altertumswissenschaft*, 1926, 2, 369–395.
36. Jacobsohn, H. Aspektfragen. *Indogermanische Forschungen. Zeitschrift für Indogermanistik und allgemeine Sprachwissenschaft*, 1933, 51, 292–318.
37. Leech, G., Rayson, P., & Wilson, A. *Word frequencies in written and spoken English: Based on the British National Corpus*. London: Longman, 2001.
38. Lyons, J. *Semantics*. Vol. 2. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
39. Martin, R. *Temps et Aspect. Essai sur l'emploi des temps narratifs en moyen français*. Paris: Klincksieck, 1971.
40. Mencken, H.L. *The American Language*. New York: Alfred A. Knopf, 1963.
41. Partridge, E. *Slang Today and Yesterday*. 4th ed. London: Routledge & Kegan Paul, 1972.
42. Partridge, E. *Usage and Abusage: A Guide to Good English*. London: Penguin Books, 1999.
43. Sasse, H.-J. Aspects of aspect. In *Aktionsart and aspectotemporality in non-European languages*. 1991.
44. Sasse, H.-J. Recent activity in the Theory of Aspect: accomplishments, achievements or just non-progressive states? *Linguistic Typology*, 2001, 6(2), 199–271.
45. Sasse, H.-J. Aspect and Actionsart. In K. Brown (Ed.), *Encyclopedia of Language & Linguistics* (2nd ed., Vol. 1, pp. 535–538). Amsterdam: Elsevier, 2006.
46. Sasse, H.-J. Aspect and aktionsart: A reconsideration. *Linguistics*, 2006, 44(3), 533–548.
47. Schützler, O. *Frequencies in corpus linguistics: Issues of scaling and visualisation*. 2015.
48. Smith, C.S. *The parameter of aspect*. Dordrecht: Kluwer Academic Publisher, 1991.
49. Smith, C.S. *The parameter of aspect*. 2nd ed. Dordrecht: Kluwer Academic Publisher, 1997.

References:

1. Aleksandrova, O. (2014). Molodizhnyĭ sotsiolekt yak linhvistychnyĭ fenomen [Youth sociolect as a linguistic phenomenon]. *Naukovyĭ visnyk Pivdenoukrajinskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K.D. Ushynskoho: Linhvistychni nauky: zb. nauk. prats*, 19, 3–11. Odesa: Astroprint.
2. Anisimova, A.I. (2008). Aktualizatsiia kontseptu «Liudyna» v movnii kartyni molodizhnoho slenhu [Actualization of the concept «Human» in the linguistic picture of youth slang]. Vziato z http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Aia/2008.pdf
3. Balabin, V.V. (2002). Suchasnyĭ amerykanskyĭ viĭskovyĭ slenkh yak problema perekladu: Monohrafiia [Modern American military slang as a translation problem: Monograph]. Kyiv: Lohos.
4. Beĭ, Kh.S. (2012). Vplyv anhlitsyzmiv na formuvannia polskoho molodizhnoho sotsiolektu [The influence of Anglicisms on the formation of the Polish youth sociolect]. *Suchasni napriamky linhvistychnykh doslidzhen mizhkulturnoi komunikatsii ta metodyky vykladannia inozemnykh mov*, 17–21.
5. Buhera, O.A. (2011). Sotsialni dialektyzmy: istoriia rozvytku ta teoretychnoho opratsiuvannia [Social dialectisms: history of development and theoretical processing]. *Filolohichni studii: Naukovyĭ visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*, 6(2), 30–38. Vziato z <https://journal.kdpu.edu.ua/filstd/article/view/729/728>
6. Holovko, O. (2017). Suchasne ukraïnske prostorichchia [Modern Ukrainian colloquial speech]. *Movoznavchyi zhurnal*, 23(1), 45–59.
7. Hrabovyi, M. (2010). Ukraïns'kyĭ molodizhnyĭ slenkh: suchasna kartyna svitu [Ukrainian youth slang: modern picture of the world]. Kyiv–Uman: PP Zhovtyĭ.
8. Dmytriiev, S.V. (2019). Mistse slenhovoykh nominatsii osoby u leksykosemantychnii paradyhmi ukraïns'koï linhvosvidomosti [The place of slang nominations of a person in the lexical-semantic paradigm of Ukrainian linguistic consciousness]. *Slovianskyĭ zbirnyk: zb. nauk. pr.*, 23, 31–41.
9. Karpenko, A.M. (n.d.). Molodizhnyĭ slenkh yak sposib verbalizatsii buttia [Youth slang as a way of verbalizing being]. Vziato z http://eprints.oa.edu.ua/437/1/2_09_5.pdf
10. Kozko, O. (n.d.). Molodizhnyĭ sotsiolekt ta ioho movni osoblyvosti [Youth sociolect and its linguistic features]. *Aktualni pytannia inozemnoi filolohii*, 10, 164–170.

11. Kondratiuk, O. (2005). Molodizhnyĭ slenĭh yak movne iavysche [Youth slang as a linguistic phenomenon]. *Nezalezhnyĭ kulturolohichnyĭ chasopys*, 38, 24-31.
12. Kondratiuk, T.M. (Ed.). (2006). *Slovnnyk suchasnoho ukrains'koho slenĭhu* [Dictionary of modern Ukrainian slang]. Kharkiv: Folio.
13. Koval, N. (2019). Vykorystannia prostorichchia v sotsial'nykh merezhakh: analiz i tendentsii [Using colloquial language in social networks: analysis and trends]. *Sotsial'ni komunikatsii*, 12(3), 78-89.
14. Kosmeda, T., Osipova, T., & Slipecka, V. (2021). Zminy v komunikatsii ta movomyslenni ukrainsiv v epokhu koronavirusnoi pandemii: innovatsiina kreatyvnist' [Changes in communication and language thinking of Ukrainians in the era of the coronavirus pandemic: innovative creativity]. *Theoria et Historia Scientiarum*, 18, 27-47.
15. Lytvynenko, M. (2016). Prostorichchia v akademichnomu seredovyshchi: ryzyky ta perspektyvy [Colloquial language in the academic environment: risks and prospects]. *Naukovi zapysky*, 21(2), 89-97.
16. Martos, S.A. (2006). Molodizhnyĭ slenĭh u movlenneviĭ strukturi m. Khersona: avtoref. dys. kand. filol. nauk [Youth slang in the speech structure of Kherson: abstract of diss. Cand. of Philol. Sciences]. Luhansk: Luhans'kyĭ nats. ped. un-t im. T. Shevchenka.
17. Nuzhna, K. (2015). Sotsiolinhvystychni osoblyvosti molodizhnoho movlennia Frantsii: avtoref. dys. kand. filol. nauk: 10.02.05 [Sociolinguistic features of French youth speech: abstract of diss. Cand. of Philol. Sciences]. Kyiv.
18. Polishchuk, V.M. (2019). *Vikova i pedahohichna psykhohohiia: navchal'nyĭ posibnyk (4-te vyd., ster.)* [Age and pedagogical psychology: textbook (4th ed.)]. Sumy: Universytetska knyha.
19. Rudenko, M.Yu. (2022). Suchasnyĭ molodizhnyĭ sotsiolekt: tendentsii rozvytku ta kharakterni rysy [Modern youth sociolect: development trends and characteristics]. *Naukovyĭ visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filohohiia*, 58, 130-139.
20. Savchenko, V. (2020). Sotsiokulturni aspekty prostorichchia v ukrains'kii movi [Sociocultural aspects of colloquial speech in the Ukrainian language]. *Kultura i suchasnist'*, 15(2), 34-48.
21. Stavyska, L. (2005). Arho, zharhon, slenĭh. Sotsial'na dyferentsiatsiia ukrains'koĭ movy: monohrafiia [Argot, jargon, slang. Social differentiation of the Ukrainian language: monograph]. Kyiv: Krytyka.
22. Stavyska, L. (2005). *Ukrains'kyĭ zharhon: slovnnyk* [Ukrainian jargon: dictionary]. Kyiv: Folio.
23. *Slovnnyk ukrains'koĭ movy: v 11 t. / red. koleh. I.K. Bilodid (holova) ta in. (1970-1980)*. [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 vols. / ed. by I. K. Bilodid (head) et al.]. Kyiv: Naukova dumka.
24. Tkachenko, L. (2018). Vplyv prostorichchia na rozvytok ukrains'koĭ movy [The influence of colloquial speech on the development of the Ukrainian language]. *Linhvistychni studii*, 29(4), 102-115.
25. Agrell, S. (1908). *Aspekte und Aktionsarten im Slavischen* [Aspects and actions in Slavic]. Lund.
26. Bertinetto, P.M., & Delfino, D. (2000). Aspect vs. Actionality: Why they should be kept apart. In Ö. Dahl (Ed.), *Tense and Aspect in the Languages of Europe* (pp. 189-225). Berlin; New York: Mouton de Gruyter.
27. Biber, D., Conrad, S., & Reppen, R. (1998). *Corpus Linguistics: Investigating Language Structure and Use*. Cambridge: Cambridge University Press.
28. Breu, W. (1994). Interactions between lexical, temporal, and aspectual meanings. *Studies in Language*, 18(1), 23-44.
29. Breu, W. (2000). Zur Position des Slavischen in einer Typologie des Verbalaspekts (Form, Funktion, Ebenenhierarchie und lexikalische Interaktion) [On the position of Slavic in a typology of verbal aspect (form, function, level hierarchy and lexical interaction)]. In W. Breu (Hrsg.), *Probleme der Interaktion von Lexik und Aspekt (ILA)* (S. 21-54). Tübingen: Niemeyer.
30. Budiasa, I.G., & Savitri, P.W. (2020). The Effect of Indonesian Youtuber's and Vlogger's Register on Young Generation Behavior. *Lingual*, 9(1), 1-7.
31. Comrie, B. (1976). *Aspect*. Cambridge: Cambridge University Press.
32. García Hernández, B. (1976). *Estudios de gramática funcional del español* [Studies in functional grammar of Spanish]. Madrid.
33. Gvozdanović, J. (2012). Perfective and Imperfective Aspect. In R. I. Binnick (Ed.), *The Oxford Handbook of Tense and Aspect* (pp. 781-802). Oxford: Oxford University Press.
34. Hermann, E. (1927). *Ergänzungsfragen und ergänzende Nebensätze im Deutschen* [Supplementary questions and supplementary clauses in German]. Heidelberg: Winter.
35. Jacobsohn, H. (1926). [Wackernagel J. Vorlesungen über Syntax mit besonderer Berücksichtigung von Griechische, Lateinisch und Deutsch, erste Reihe und zweite Reihe. Basel: Verlag Emil Birkhäuser & Co]. *Gnomon. Kritische Zeitschrift für die gesamte klassische Altertumswissenschaft*, 2, 369-395.
36. Jacobsohn, H. (1933). *Aspektfragen* [Aspect questions]. *Indogermanische Forschungen. Zeitschrift für Indogermanistik und allgemeine Sprachwissenschaft*, 51, 292-318.
37. Leech, G., Rayson, P., & Wilson, A. (2001). *Word frequencies in written and spoken English: Based on the British National Corpus*. London: Longman.
38. Lyons, J. (1990). *Semantics. Vol. 2*. Cambridge: Cambridge University Press.
39. Martin, R. (1971). *Temps et Aspect. Essai sur l'emploi des temps narratifs en moyen français* [Time and aspect. Essay on the use of narrative tenses in Middle French]. Paris: Klincksieck.
40. Mencken, H.L. (1963). *The American Language*. New York: Alfred A. Knopf.
41. Partridge, E. (1972). *Slang Today and Yesterday*. (4th ed.). London: Routledge & Kegan Paul.
42. Partridge, E. (1999). *Usage and Abusage: A Guide to Good English*. London: Penguin Books.
43. Sasse, H.-J. (1991). Aspects of aspect. In *Aktionsart and aspectotemporality in non-European languages*.

44. Sasse, H.-J. (2001). Recent activity in the Theory of Aspect: accomplishments, achievements or just non-progressive states? *Linguistic Typology*, 6(2), 199–271.
45. Sasse, H.-J. (2006a). Aspect and Actionsart. In K. Brown (Ed.), *Encyclopedia of Language & Linguistics* (2nd ed., Vol. 1, pp. 535–538). Amsterdam: Elsevier.
46. Sasse, H.-J. (2006b). Aspect and aktionsart: A reconsideration. *Linguistics*, 44(3), 533-548.
47. Schützler, O. (2015). Frequencies in corpus linguistics: Issues of scaling and visualisation.
48. Smith, C.S. (1991). *The parameter of aspect*. Dordrecht: Kluwer Academic Publisher.
49. Smith, C.S. (1997). *The parameter of aspect*. (2nd ed.). Dordrecht: Kluwer Academic Publisher.